

Dodenherdenking niet voor alle slachtoffers

Seoc wil ook herdenking van gedode Chinezen Sufficient

Het is vandaag 5 mei, Bevrijdingsdag. Op deze dag wordt de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog gevierd. Gisteren was het Dodenherdenking. Een dag waarop Nizaar Makdoembaks en zijn Stichting Eerherstel Oorlogsslachtoffers Curaçao (Seoc), graag gezien worden hebben dat ook de vijftien in 1942 gedode Chinezen in kamp Sufficient herdacht werden. Makdoembaks kreeg wel de erkenning van de Curaçaoese regering die 20 april uitgeroepen heeft tot gedenkdag waarop de Chinezen in opstand kwamen tegen hun arbeidersomstandigheden op de schepen van de Curaçaoese Scheepvaart Maatschappij (CSM), een dochterbedrijf van de Curaçaoese Petroleum Industrie Maatschappij (CPIM), de voorloper van Shell Curaçao). Hij kreeg het echter niet voor elkaar dat de Neder-

landse minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ronald Plasterk, de Chinese slachtoffers zou erkennen als oorlogsslachtoffers. „Op 10 juli 2013 stuurde minister Plasterk een brief naar de advocaten van de Seoc, nadat er op 28 mei van dat jaar ook een overleg plaatsvond tussen topambtenaren van het ministerie, de advocaten en de Seoc-voorzitter. Kort en bondig komt de brief van Plasterk erop neer dat er in het verleden al onderzoek is gedaan naar het voorval. De Staat heeft toen geconcludeerd dat er geen aanleiding is om de slachtoffers te erkennen als oorlogsslachtoffers en dat er geen aanleiding is om hier van een doordachte, vooropgezette geweldsdaad (moord) te spreken, laat staan dat de overheid mede schuldig zou zijn. Er is volgens de minister geen aanleiding voor verder onderzoek. Bij dit laatste punt wordt opgemerkt dat het

de Seoc vrij staat zelf onderzoek te doen in het Nationaal Archief en de archieven van Curaçao want alles is openbaar. Net als het bestuur van destijds, be treurt minister Plasterk ten zeerste de afschuivelijke gebeurtenis”, zo wordt verslag gedaan in een boek waarin Makdoembaks al zijn bevindingen en feitenmateriaal uit de doeken doet.

Het boek is getiteld 'Chinezen gekwetst in Oost en West - onthullend beeld van een buitengerechtigd bloedbad'.

Justitie onbetrouwbaar
De voorzitter van Seoc is het duidelijk niet eens met Plasterk. Hij schrijft: „Op de zes pagina's onderbouwing van deze conclusies valt echter heel wat af te dingen. Zo baseert Plasterk zich voornamelijk op de rapportage vanuit Justitie op Curaçao; een instituut dat als bijzonder slecht en onbetrouwbaar bekend stond. Over deze slechte reputatie kan de Seoc een stevig dossier overleggen, waarin onder meer het hoofd van de onderzoekscommissie die destijds de toedracht van de schietpartij moest onderzoeken een belangrijke rol speelt.”

Makdoembaks schrijft over mr. Sùthoff, voorzitter van de Statencommissie die de schietpartij onderzoekt, en die in het dagelijks leven voorzitter was van het Hof van Justitie. „Zij stond bekend om haar luiheid, corruptie en onbetamelijk gedrag”,

zo schrijft de Seoc-voorzitter die deze 'ferme bewoordingen' met documenten nader toelicht om duidelijk te maken dat het met de waarheid en de rechtsvinding veel minder objectief gesteld was dan Plasterk doet vermoeden als hij zonder meer het proces-verbaal van hoofdinspecteur Van der Kroef tot 'leidend' bestempelt.

Twee lezingen

Ook in de officiële verslaggeving van de Staten van de gebeurtenissen op 20 april 1942 zitten discrepanties en ongerijmdheden. In de bijlagen van het rapport van de Staten zitten twee rapportages van hoofdinspecteur Van der Kroef. Van der Kroef, de politiemanager van dienst is de eerste en in wezen enige betrouwbare geachte informant inzake het optreden van de politie.

Het meest bevredigende aan het proces-verbaal van Van der Kroef is de plotselinge omslag bij de Chinezen die 'ineens zullen zijn overgegaan tot een moordzuchtige aanval'. Dit proces-verbaal wordt gezien als de 'officiële lezing van Nederland'. De tweede rapportage, opgesteld door Van der Kroef, is een verhaal van W. Inden, chef afdeling Arbeidszaken bij de CPIM, en H.A. Oetelmann, chef bewaking bij de CPIM. Deze twee ooggetuigen melden niets over de omslag van de Chinezen van vreedzaam naar moordzuchtig.

Arbeidsplicht

Een ander punt is dat Plasterk volgens Makdoembaks regelgeving aanhaalt die van toepassing zou zijn geweest en waardoor het schietincident gerechtvaardigd wordt. Het gaat over regelgeving met betrekking tot arbeidsplicht. In het boek staat: „De Seoc kan echter aantonen dat die wetgeving in werking trad juist naar aanleiding van deze staking, pas na aanvang daarvan en de interneuring van de Chinezen.”

Wat was er namelijk aan de hand? De Chinezen waren ontvreden over hun arbeidsomstandigheden en staakten. De CSM kon dit niet gebruiken in oorlogstijd, leermee omdat er een groot verloop was van personeel dat ook bij Amerikaanse schepen terecht kon, tegen betere arbeidsvoorwaarden.

CSM verzoekt de arbeidsplicht in te voeren. Makdoembaks: „Een bedrijf waar arbeid verplicht is, hoeft zich van bovenstaande waarschuwingen (dat scheepslinden overstappen naar Amerikaanse schepen, red.) weinig aan te trekken. Het kan bovendien een aardige besparing opleveren.”

Op 28 juli 1942, ruim drie maanden na de schietpartij over de twee getuigen die behoort zijn: „De Curaçaoese schutters M. de Palm en J. Francisca bevonden zich in de buurt van het kamp toen het schieten op de ochtend van 20 april 1942 begon. De getuigenissen van de heren De Palm en Francisca De kon ik in 2012 en 2013 vastleggen. De heren Mauricio de Palm en Julio Francisca waren rekruten die behoorden tot de lichte van 16 oktober 1922 en 22 juni 1922. Deze twee dienstplichtige schutters hadden hun kamp vlakbij het kamp van de geïnterneerde Chinese stakers in Sufficient.”

Francisca was chauffeur en vervoerde gewonde Chinezen naar het Sint Elisabeth Hospital. „Francisca stond er verstand van dat bij het naderen van het ziekenhuis 'dokters en zusters' al op hem stonden te wachten. Men mag aannemen

Getuigen in diskrediet

De schrijver van het boek vindt ook dat minister Plasterk de getuigen van de Seoc in diskrediet brengt en hen niet heeft gehoord. Maar met die getuigen, kan de Seoc een pleidooi onderbouwen waaruit een redelijk vermoeden van voorbedachten rade en doelbewuste inzet van dodelijk geweld naar voren komt.

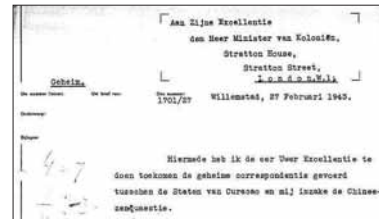
De Seoc-voorzitter: „Plasterk heeft zeker gelijk dat hoor en wederhoor lastig is bij het onderzoeken van een zaak die meer dan vijfjaar lang in de doofpot is gehouden. Maar dat als grond aandragen om af te zien van nader onderzoek is een staaltje staatkundige zelfbescherming waartegen de Seoc met deze publicatie wil protesteren.”

Makdoembaks schrijft over de twee getuigen die behoort zijn: „De Curaçaoese schutters M. de Palm en J. Francisca bevonden zich in de buurt van het kamp toen het schieten op de ochtend van 20 april 1942 begon. De getuigenissen van de heren De Palm en Francisca De kon ik in 2012 en 2013 vastleggen. De heren Mauricio de Palm en Julio Francisca waren rekruten die behoorden tot de lichte van 16 oktober 1922 en 22 juni 1922. Deze twee dienstplichtige schutters hadden hun kamp vlakbij het kamp van de geïnterneerde Chinese stakers in Sufficient.”

Francisca was chauffeur en vervoerde gewonde Chinezen naar het Sint Elisabeth Hospital. „Francisca stond er verstand van dat bij het naderen van het ziekenhuis 'dokters en zusters' al op hem stonden te wachten. Men mag aannemen



De petroleummaatschappij vraagt strafbepaling aan bij contractbreuk.



Aanbieding van het geheime rapport aan de Staten van Curaçao.



Bij gebrek aan foto's heeft de Seoc historische schetsen laten maken om het een en ander nadrukkelijk te illustreren. Hier een tekening van de opsluiting van de Chinezen in kamp-Sufficient.

ILLUSTRATIES MICHEL TAN



De gewonden werden gebracht naar het Sint Elisabeth Hospital waar artsen hen al opwachten. Dat vindt Makdoembaks vreemd, alsof de artsen dit vooraf al zagen aankomen en op de hoogte waren van wat er te gebeuren stond in kamp-Sufficient.

dat korporaal Janse en personeelsleden van het ziekenhuis op de hoogte waren van het feit dat er op die dag en dat tijdstip geworden te verwachten vielen. Opmerkelijk is ook dat Francisca de opdracht kreeg de gewonden naar het bijna tien kilometer verder gelegen Sint Elisabeth Hospital te vervoeren, terwijl er op dat moment op een steenworf afstand 'een noodziekenhuis' te Sufficient was”, zo schrijft Makdoembaks verantwoordelijk. Mauricio de Palm was op het moment van de schietpartij aan het marcheren onder commando van luitenant Van Tricht. „Links, rechts, links rechts.” Plotseling hoorde De Palm „schoten uit de richting van de barakken waar de Chinezen gevangenen zaten”. In plaats van dat de luitenant commando gaf om te verspreiden, marcheerden de schutters rustig door in hetzelfde tempo in de richting van waar de schoten kwamen, zo vertelt De Palm. De auteur concludeert: „Hieruit kan opgemaakt worden dat luitenant Van Tricht op de hoogte moet zijn geweest van wat er op dat moment op die plek kon gaan gebeuren.”

Autopsie onvindbaar
Daarnaast gaat de minister ook voorbij aan een ander punt, namelijk dat de hoogstaande schijnlijk wel degelijk belangrijke documenten bestaan, zoals autopsierapporten. Dit gezien de regelgeving van destijds en de manier waarop die op andere momenten, door de in 1942 bij de verschillende betrokken instanties werkzame personen,

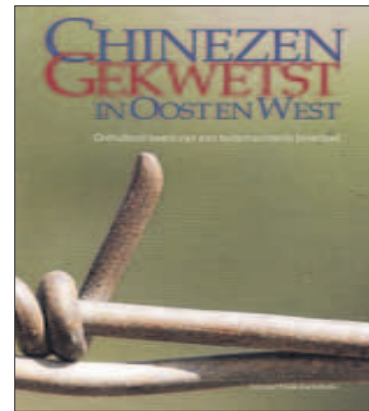
keurig werd nageleefd. Makdoembaks: „Ik ben al enige tijd bezig de genoemde archieven uit te pluizen op relevant materiaal. Toch blijven sommige documenten in Nederland gediend. Zeer belangrijk is de rapportage van de autopsierapporten die destijds opgesteld moeten zijn. Autopsie is bij wet geregeld wanneer een ambtenaar van de politie of militaire politie betrokken is bij een gebeurtenis waarbij een slachtoffer valt. Hiervoor is het Openbaar Ministerie verantwoordelijk. Omdat er bij de gebeurtenissen op 20 april 1942 zowel politie als burgerslachtoffers vielen, is het vrijwel ondenkbaar dat er destijds geen medische rapporten opgemaakt zijn. Sterker nog, de rapporten over de gewonde politiemensen zijn later openbaar gemaakt. Maar wat betreft de gewonde en gedode Chinezen is het tot op heden niet gelukt dergelijke stukken te achterhalen.”

Over de rol van Plasterk in deze schietpartij schrijft de auteur: „Dat niet-beschikbare stukken mogelijk anderszins een heel ander licht op de conclusies van de Staat kunnen werpen, lijkt niet ter zake te doen. Het is op zijn minst bevredigend dat de instantie die verantwoordelijk is voor het beschikbaar stellen van dergelijke stukken, bij het ontbreken ervan simpelweg stelt zich te beperken tot de wel beschikbare stukken.” Volgens de schrijver moeten de documenten zo goed als zeker ooit bestaan hebben. Begin jaren veertig was dokter Philip Herman Hartz patholoog-anatoom op Curaçao. Hoewel

zijn rapporten nog niet gevonden zijn, is het vrijwel ondenkbaar dat hij niet betrokken was bij het schouwen van de vijftien doden. In Indië had hij al ervaring opgedaan bij medisch onderzoek onder Chinezen. Hartz werd in 1935 benoemd tot patholoog-anatoom op Curaçao. Hartz was een gedreven arts, die zijn werk deed met veel interesse. Hij publiceerde in Curaçao zo'n zeventig casuïstische artikelen, en gedurende de Tweede Wereldoorlog werd herhaaldelijk pathologisch-anato-

misch onderzoek voor chirurgen in Suriname verricht. Onder meer was Hartz in 1941 betrokken bij de rechtszaak tegen de Chinese kwartiermeester van het schip Rosalia, die een ander bemanninglid, ook van Chinese afkomst, zo ernstig verwondde dat deze overleed. Hartz moest de doodsoorzaak vaststellen.

Makdoembaks: „Uit een dergelijke zaak blijkt duidelijk hoe men omging met de medische kant van dodelijke slachtoffers van geweld.”



De omslag van het boek.



Julia Francisca en Mauricio Stefania (kleur) zijn twee getuigen die door Makdoembaks nog gehoord zijn.

FOTO'S ARCHIEF EN MAKDOEMBAKS



Een arts van het Sint Elisabeth Hospital is begonnen met zijn autopsierapport. Op de foto patholoog-anatoom Ph. H. Hartz. De autopsierapporten zijn nog niet gevonden. Makdoembaks is ervan overtuigd dat ze bestaan.

FOTO'S ARCHIEF